

VITA

UTÓIRAT EGY INTERJÚ SZÖVEGÉHEZ

Igen tisztelt Szerkesztőség,

amikor az Irodalomtörténet 1984/2. számában nyugodtan és alaposan elolvastam Radnóti Miklósról szóló visszaemlékezésemet, elkésérített, hogy abból, amit elmondtam, mennyire hiányzik Radnóti valódi lénye és helyzetének megvilágítása. Több, mint félévszázados emlékeimből hevenyészve előbányászott töredékekből, amelyek még torzultak is a mélyből felmerülés közben, nem áll eléggé össze az egyik legjellemzőbb tulajdonsága: az abszolút tisztaság és őszinteség, amely emberi kapcsolatait, magatartását és életvitelét jellemezte. Távol volt tőle minden hamisság, megalkuvás. Bizonyára ezért volt számára lehetetlen, hogy hamis papírokkal éljen. Nem lehetett róla elképzelni, hogy másnak mondja magát, mint aki. Egyedül csak valamilyen lakásba, biztos helyre való elrejtése, amit reális mentési lehetőségnek gondolt, amit az utolsó percig várt és elfogadott volna, de, sajnos, ilyen segítségnyújtást sehonnan sem kapott. Minden egyéb külső mozgás hamis papírokkal közvetlen életveszélyt jelenthetett számára. Nem isteni akaratba belenyugvásáról, önfeladásról volt szó nála, csak annak rezignált tudomásulvételéről, hogy a „növelő közösségre” nem számíthat. Orttutay leszerelési akciója még az 1942/43-as munkaszolgálat idején történt.

Abban az egyre sötétedő korban, melyben ifjúságunkat éltük, Radnóti vidámságán, életörömén — mint Mozart zenéjében —, át-és áthatolt a szorongás, melyet az emberiség, hazája és saját sorsáért érzett. Az egész emberiség, az európai kultúra sorsa aggasztotta és ezen belül a magyar munkásság

és parasztság kiszolgáltatottsága és nyomora. Vágya ennek megváltoztatására határozta meg politikai magatartását, amely nem polgári demokrata volt – ahogy szerencsétlenül megfogalmaztam –, hanem kommunista állásfoglalás. A népfrontpolitikát tartotta célravezetőnek, még mielőtt az a nagypolitikában megvalósult volna.

A textiles szakma nemcsak teljesen idegen maradt számára a Reichenbergben töltött tanév után is, de költői munkáját is veszélyeztette, ezért, mint annyi más költő, író, a tanárságot választotta.

Meg kell még említenem néhány pontatlanságot: Babits nem a rímek hiányát kifogásolta nála, hanem avantgarde verseinek őszinteségében kételkedett. Erről vitáztam Babitscsal, amit ő rossz néven is vett.

Radnóti gyakran és szívesen beszélgetett anyámmal, aki francia nyelvtanár volt, de soha nem tanult nála. Radnóti maga mondogatta, hogy talán túlerős az anyanyelvi kötöttsége, ezért nem tanulhatna meg igazán jól bármely idegen nyelvet.

Bibó István nem volt tagja a Szegedi Fiatalok Kollégiumának, csak baráti kapcsolatban volt velük.

Radnótit sajtópere nagyon is aggasztotta, mert az egyetemről való kizárását jelenthette.

Szükségesnek tartottam, hogy helyesbítéseimmal hozzájáruljak a Radnóti-kép tisztázásához.

KUN MIKLÓS

BABITSNAK RÉVÉSZ GÉZÁHOZ ÍROTT LEVELÉRŐL

A levél közlője (Gábor Éva, It, 1984. 746) úgy vélte, hogy Babits e levelét Révésznek *A tehetség korai felismerése* címmel 1918-ban megjelent tanulmányára válaszul írta (747. 3.